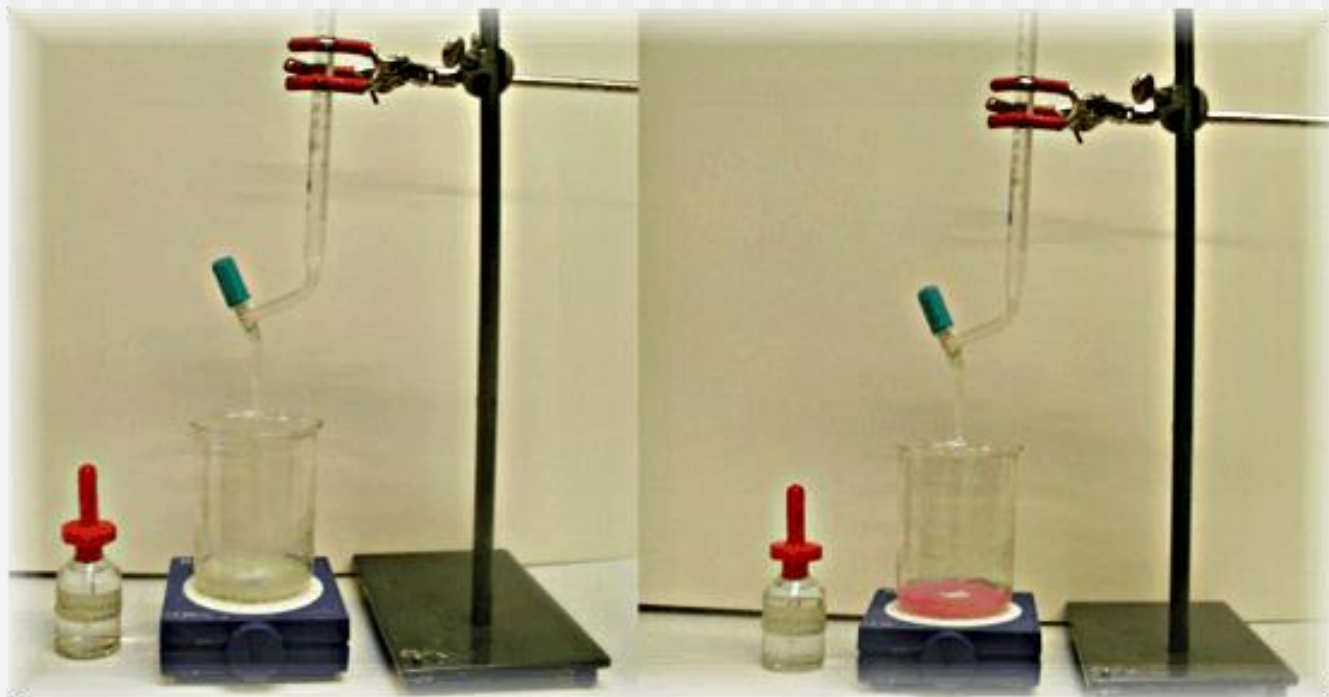

HAPPO-EMÄSTITRAUS ANALYYSIMENETELMÄNÄ

Copyright Isto Jokinen

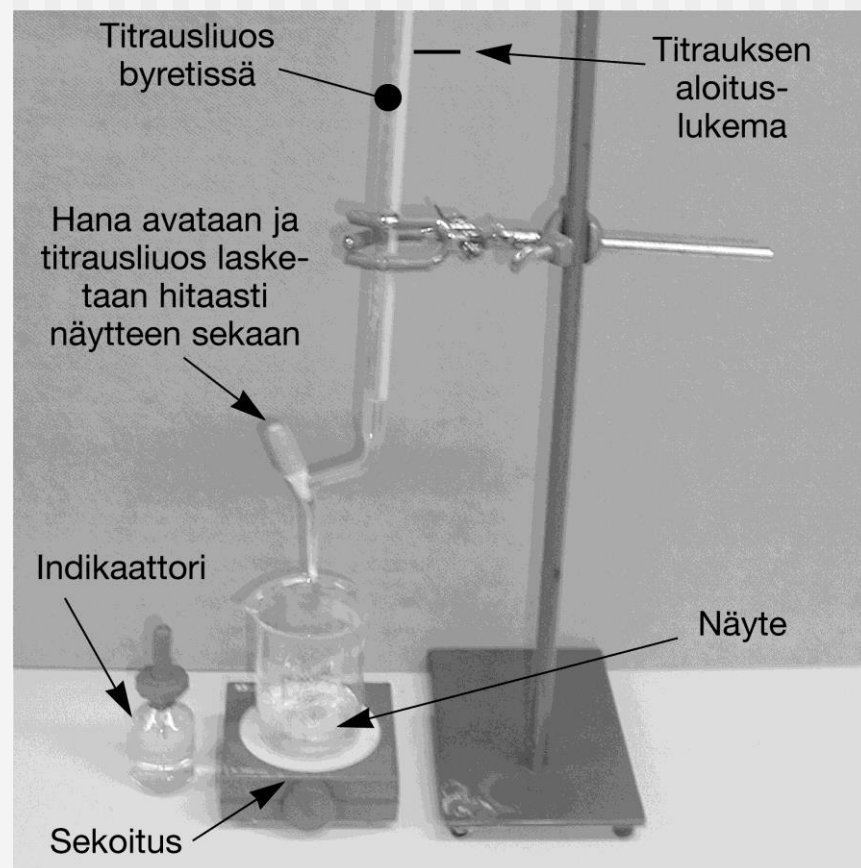
HAPPO-EMÄSTITRAUS ANALYYSINÄ PINTAKÄSITTELYLINJOILLA

- Happo-emäs-titraus on yksinkertainen analyysikeino jolla voidaan selvittää pintakäsittelyissä käytettävien kylpyjen happo- tai emäs-pitoisuuksia ilman kummempia laborantin taitoja.
- Happo-emästitrauksella voidaan selvittää liuoksen vetyionipitoisuus (hapon määrä) tai hydroksidi-ionipitoisuus (emäksen määrä). Titrauksessa happo neutraloidaan emäksellä tai emäs hapolla.
- Seuraavassa yleinen selostus happo-emästitrauksesta analyysimenetelmänä. Tässä ei pyritä suureen tarkkuuteen analyysitulosten suhteen, koska se ei ole tarpeen käytännössä.

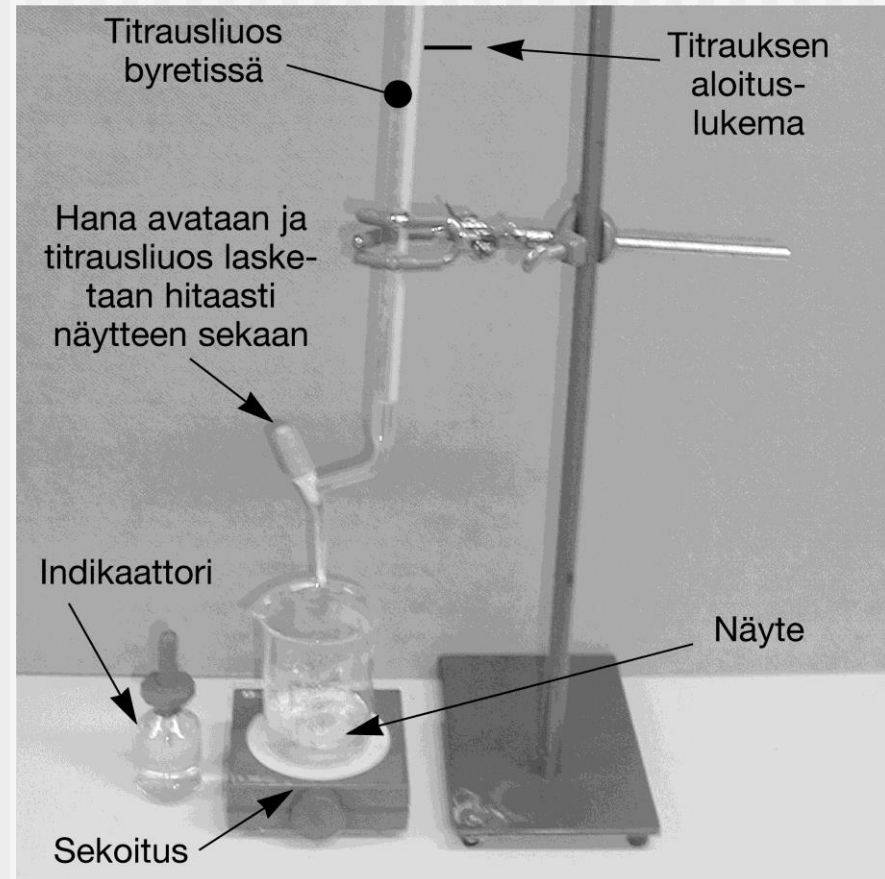
TITRAUKSEN VALMISTELU HAPPO-EMÄSTITRAUKSESSA

- Näytettä, jonka pitoisuutta ei tunneta, punnitaan tai mitataan valmistajan ohjeen mukainen määrä. Tämän jälkeen byrettiin lisätään titrausliuosta jonka pitoisuus tiedetään. Näytteeseen lisätään indikaattoria, joka titrauksen lopussa muuttaa liuoksen värin neutraloitumisvaiheessa.

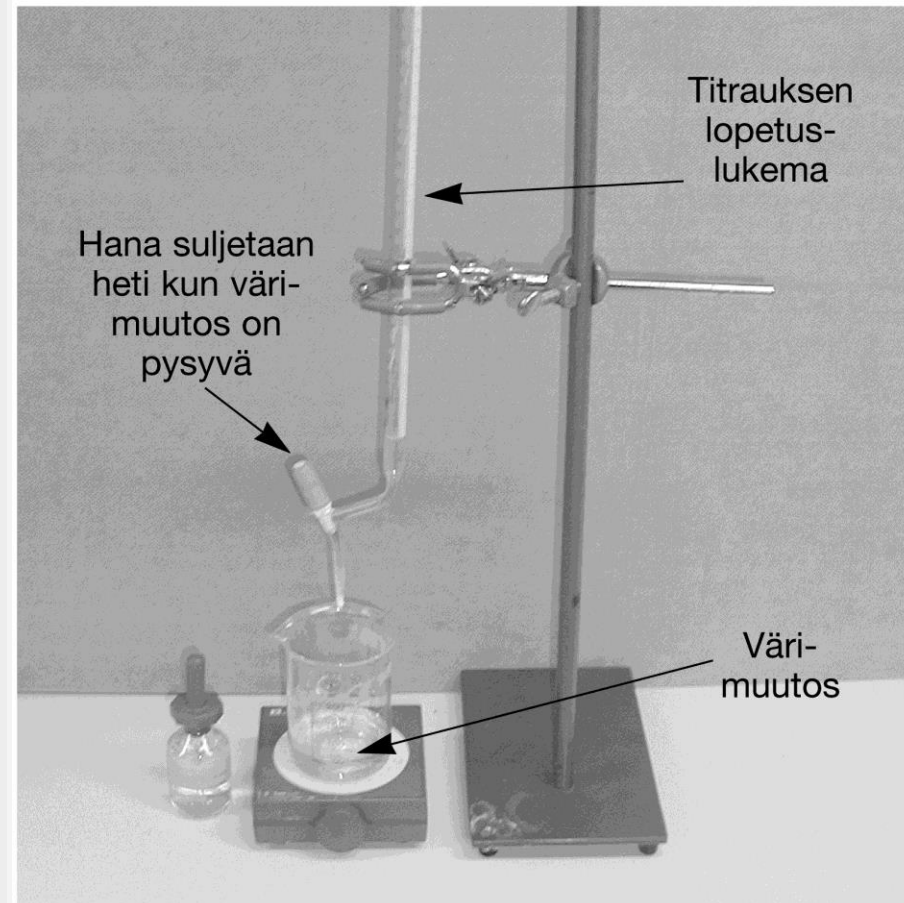
TITRAUKSEN ALOITUS

- Näyteastia asetetaan magneettisekoittimen päälle ja sekoitus käynnistetään niin että seos kiertää astiassa. Tämän jälkeen byretin hana avataan ja titrausliuosta lasketaan näytteen sekaan hitaasti. Titrauksen aloituksen jälkeen seurataan koko ajan värimuutosta.

TITRAUKSEN LOPETUS

- Kun byretistä lasketaan titrausliuosta hitaasti näytteeseen, niin näytteen värin muuttuessa pysyväksi hana suljetaan. Näyte on neutraloitunut. Byretistä laskettavan titrausliuoksen kulutus saadaan katsomalla byretin millilitra-asteikolta vähentämällä aloituslukema loppulukemasta.

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN

- Perustitrauksissa käytetään titrausliuoksina yleensä joko suolahappoa (HCl) tai natriumhydroksidia (NaOH). Koska titrauksessa kuluu yhtä paljon näytteen ioneja kuin titrausliuoksen ioneja voidaan näytteen pitoisuus laskea. Laskeminen edellyttää jonkin verran kemian ja matematiikan tietoutta tai ohjetta laskemiseen.

Laskukaavana:

$$n_{\text{vetyionit}} \times V_{\text{hapanliuos}} = n_{\text{hydroksidi-ionit}} \times V_{\text{emäsluos}}$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 1. Typpihappopitoisuuden selvittäminen

- Näyte 10 ml typpihappoliuosta
- Titrausliuos 0,1 M NaOH
- Titraustulos 6,2 ml (titrausliuoksen kulutus).

Laskentaan ensin NaOH mooleina:

$$n_{NaOH} = 0,0062l \times 0,1mol / l = 0,00062mol$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Koska NaOH ja HNO₃ ovat molemmat yksiarvoisia, on myös HNO₃ :ta näytteessä 0,0062 mol. Kertomalla typpihapon moolimäärä sen molekyylimassalla saadaan typpihapon määrä grammoina.

$$m_{HNO_3} = 0,00062 \text{ mol} \times 63 \text{ g / mol} = 0,03906 \text{ g}$$

Jakamalla grammamäärä näytteen määrällä saadaan typpihapon pitoisuus yksikössä g/l.

$$HNO_3 - \text{pitoisuus} = \frac{0,03906 \text{ g}}{0,01 \text{ l}} = 3,906 \text{ g / l.}$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 2. Alkalisen pesuaineen NaOH-pitoisuuden selvittäminen.

- Näyte 20 ml NaOH-pitoista pesuainetta
- Titrausliuos 0,1 M HCl
- Titraustulos 12,5 ml (titrausliuoksen kulutus).

Lasketaan ensin HCl mooleina:

$$n_{HCl} = 0,0125l \times 0,1mol / l = 0,00125mol$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Koska NaOH ja HCl ovat molemmat yksiarvoisia, on myös NaOH :ta näytteessä 0,00125 mol. Kertomalla NaOH:n moolimäärä sen molekyylimassalla saadaan NaOH:n määrä grammoina.

$$m_{NaOH} = 0,00125 \text{ mol} \times 40 \text{ g / mol} = 0,05 \text{ g}$$

Jakamalla grammamäärä näytteen määrällä saadaan typpihapon pitoisuus yksikössä g/l.

$$NaOH - \text{pitoisuus} = \frac{0,05 \text{ g}}{0,02 \text{ l}} = 2,5 \text{ g / l}$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Esimerkki 3. Peittausrikkihapon pitoisuuden selvittäminen.

- Näyte 10 ml H_2SO_4 (rikkihappo)
- Titrausliuos 1 M NaOH
- Titraustulos 14,2 ml (titrausliuoksen kulutus).

Laskentaan ensin NaOH mooleina:

$$n_{\text{NaOH}} = 0,0142\text{l} \times 1\text{mol} / \text{l} = 0,0142\text{mol}$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Koska NaOH on yksiarvoinen ja H₂SO₄ kaksiarvoinen on H₂SO₄:ta mooleina puolet NaOH:n moolimäärästä. Jokaista H₂SO₄ -molekyyliä vastaan tarvitaan kaksi NaOH molekyyliä neutraloimaan sen. Näin ollen rikkihapon määrä mooleina on:

$$n_{H_2SO_4} = \frac{0,0142mol}{2} = 0,0071mol$$

Rikkihapon määrä grammoina:

$$m_{H_2SO_4} = 0,0071mol \times 98g / mol = 0,7g$$

NÄYTTEEN PITOISUUDEN LASKEMINEN; ESIMERKKEJÄ

Rikkihapon pitoisuus on:

$$\text{Rikkihappopitoisuus} = \frac{0,7g}{0,01l} = 70g / l$$

ERI KYLPYJEN ANALYYSIT TITRAAMALLA

Näiden esimerkkien avulla voidaan tehdä pinnoituslinjalla seuraavat analyysit ohjeiden mukaan:

- Alkalinen pesuaine (allas 1)
- Alkalinen pesuaine (allas 2)
- Rikkihappopeittaus (allas 5)
- Typpihappokirkastus (allas 10)

Nanokeraamin (allas 12) ja kromatoinnin (allas 13) titraukset tehdään valmistajan ohjeiden mukaan. Rautafosfatoinnin titraus tehdään myös valmistajan ohjeiden mukaan. Sinkityksen analyysi teetetään laboranteilla, koska se ei ole perustitraus.